

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ СУД
У БЕОГРАДУ
Одељење за ратне
злочине
Кж1 По2 5/15
28.03.2018. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, Одељење за ратне злочине, у већу састављеном од судија: Сенише Важића, председника већа, др Миодрага Мајића, Омера Хациомеровића, Наде Хаци-Перић и Александра Вујичића, чланова већа, уз учешће судијског сарадника Мирјане Новић и записничара Снежане Станковић, у кривичном предмету против **оптуженог Дамира Богдановића и др**, због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва у саизвршилаштву из члана 142 став 1 у вези са чланом 22 КЗ СРЈ, одлучујући о жалби Тужилаштва за ратне злочине, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине К.По2.бр.11/14 од 16.06.2015. године, након одржаног претреса пред другостепеним судом у смислу одредби члана 449 и 450 ЗКП, дана 28. марта 2018. године, донео је

ПРЕСУДУ

I

Делимично се усваја жалба Тужилаштва за ратне злочине, па се **ПРЕИНАЧАВА** пресуда Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине К.По2.бр.11/14 од 16.06.2015. године, у односу на оптужене Зорана Алића, Зорана Ђурђевића и Томислава Гаврића, тако што изрека сада гласи:

оптужени Томислав Гаврић, [REDACTED]

оптужени Зоран Алић, [REDACTED]

оптужени Зоран Ђурђевић, [REDACTED]

КРИВИ СУ

што су

За време оружаног сукоба на територији Босне и Херцеговине, који се водио између оружаних формација на страни српског, бошњачког и хрватског народа у периоду од 06.04.1992. године до 1995. године, као припадници јединице “Симини четници”, српске стране у сукобу на подручју општине Зворник кршили правила међународног права из члана 3 став 1 тачка 1 под а) и ц) Четврте женеvске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12.08.1949. године која је ратификована одлуком Народне скупштине ФНРЈ (“Службени лист ФНРЈ” број 24/50) и правила из члана 4 став 2 тачка (а) и (е) Другог допунског протокола Женевске конвенције од 12.08.1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба на тај начин што су саглашавајући се са предузетим радњама једни других из своје јединице, свесни свога дела и хтели његово извршење,

1. у селу Малеших

у периоду почев од 12.07. па до око 01.10.1992. године, оптужени Ђурђевић, Алић и Гаврић, заједно са сада покојним Стојановић Зораном и другим НН припадцима јединице “Симини четници” неовлашћено у кућама у Малешиху држали оштећене “Алфа”, “Бета” и “Гама” где су их приморавали да им спремају храну, да перу њихову одећу и униформу, чисте обућу и да чисте куће где су били смештени, наређујући оштећенима да морају радити шта год ко тражи из јединице, а ако то не учине биће убијене, у ком периоду су од самог почетка у Малешиху били оптужени Зоран Ђурђевић и Зоран Алић, а од друге половине августа месеца 1992. године и оптужени Томислав Гаврић, који се накнадно у Малешиху придружио јединици “Симини четници”, па саглашавајући се са издатим наредбама других припадника јединице, а они приморавали оштећене “Алфа”, “Бета” и “Гама” да им спремају храну, да перу њихову одећу и униформу, чисте обућу и да чисте куће где су били смештени, што су оне морале чинити па им и прати крваву униформу по повратку са места званог “Хамзићи”, па су тако у ситуацији одузете слободе оштећених према оштећенима “Алфа”, “Бета” и “Гама” нечовечно поступали;

Затим за сво време боравка у селу Малеших оштећене “Алфа”, “Бета” и “Гама”, оптужени Алић и Ђурђевић су тукли у више наврата рукама, ногама и разним предметима, повређујући њихов телесни интегритет и то тако што су:

Оштећену “Алфа” тукли оптужени Алић Зоран ногама и са цеви од ручног бацача по леђима, а оптужени Ђурђевић Зоран рукама по стомаку;

За сво време боравка у Малешиху оштећене “Алфа”, “Бета” и “Гама” припадници јединице “Симини четници” су сексуално понижавали нарочито увредљивим поступцима, тако што су их скидали голе и терали их да играју на столу, да гледају силовања једне друге, што је чинило више НН припадника јединице као и

оптуђени Ђурђевић Зоран који је заједно оштећене “Бета” и “Гама” приморавао да голе шетају по столовима а оштећеној “Алфа” претио да ће морати његову сперму попити из чеше;

те оштећене у више наврата више њих силовали и то:

-оштећену “Алфа” у више наврата силовали оптуђени Зоран Ђурђевић, Зоран Алић и Томислав Гаврић,

-оштећену “Бета” у више наврата силовали Зоран Алић и Томислав Гаврић.

- чиме су као саизвршиоци извршили кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 у вези са чланом 22 КЗ СРЈ,

па их Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине, применом одредби члана 5,33,38 и 41 КЗ СРЈ, а у односу на окривљене Алић Зорана и Гаврић Томислава и на основу одредбе члана 50 КЗ СРЈ,

О С У Ђ У Ј Е

и то

окривљеног Томислава Гаврића на казну затвора у трајању од **10 (десет) година**, у коју казну затвора му се урачунава време проведено у притвору од 06.11.2009. године до 09.02.2010. године, **окривљеног Зорана Алића** на казну затвора у трајању од **6 (шест) година**, у коју казну затвора му се урачунава време проведено у притвору од 22.12.2010. године до 22.02.2013. године, а **окривљеног Зорана Ђурђевића** на казну затвора у трајању од **10 (десет) година**.

На основу одредбе члана 264 став 4 ЗКП окривљени се ослобађају плаћања трошкова кривичног поступка те исти падају на терет буџетских средстава суда.

На основу члана 258 став 1 ЗКП оштећени се ради остваривања имовинско правног захтева упућују на парницу.

II

ОДБИЈА СЕ жалба Тужилаштва за ратне злочине у односу на окривљене Дамира Богдановића, Ђорђа Шевића и Драгане Ђекић, па се пресуда Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине К.По2.бр.11/14 од 16.06.2015. године, у делу у којем су оптуђени Дамир Богдановић, Ђорђе Шевић и Драгана Ђекић ослобођени од

оптужбе на основу одредби члана 423 став 1 тачка 2 ЗКП за кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 у вези са чланом 22 КЗ СРЈ, у односу на оптужене Зорана Алића и Зорана Ђурђевића у односу на кривичноправне радње описане под тачкама један, два и четири изреке пресуде и у односу на оптуженог Томислава Гаврића у односу на кривичноправне радње описане под тачком четири изреке пресуде, којом су ослобођени од оптужбе за кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 у вези са чланом 22 КЗ СРЈ, **ПОТВРЂУЈЕ.**

Образложење

Првостепена пресуда и изјављене жалбе

1.Пресудом Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине, окривљени Богдановић Дамир, Гаврић Томислав, Шевић Ђорђе, Алић Зоран, Ђурђевић Зоран и Ђекић Драгана су применом одредбе члана 423 став 1 тачка 2 ЗКП ослобођени од оптужбе да су извршили кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 у вези са чланом 22 КЗ СРЈ. На основу одредбе члана 265 став 1 ЗКП одлучено је да трошкови кривичног поступка падају на терет буџетских средстава суда. Применом одредбе члана 258 став 3 ЗКП оштећени су за остваривање имовинскоправног захтева упућени на парницу.

2.Против наведене пресуде жалбу је изјавио:

- Тужилац за ратне злочине, због битне повреде одредаба кривичног поступка, повреде кривичног закона и погрешно утврђеног чињеничног стања, са предлогом да другостепени суд након одржаног претреса преиначи пресуду те окривљене огласи кривим за кривично дело из члана 142 став 1 КЗ СРЈ у вези са чланом 22 КЗ СРЈ и изрекне им казне затвора и то окривљеном Богдановић Дамиру казну затвора у трајању од 2 (две) године, окривљеном Гаврић Томиславу казну затвора у трајању од 10 (десет) године, окривљеном Шевић Ђорђу казну затвора у трајању од 5 (пет) године, окривљеном Алић Зорану казну затвора у трајању од 10 (десет) година, окривљеном Ђурђевић Зорану казну затвора у трајању од 20 (двадесет) година и окривљеној Ђекић Драгани казну затвора у трајању од 5 (пет) година.

3.Одговоре на жалбу поднели су окривљени Ђурђевић Зоран и браниоци окривљених, адвокат Александар Милосављевић, адвокат Милан Бирман, адвокат Јасминка Кузовић, адвокат Светлана Бобић, адвокат Симиша Симић, адвокат Горан Нинић, са предлогом да другостепени суд поднету жалбу Тужилаштва за ратне злочине одбије као неосновану.

4.Тужилаштво за ратне злочине у поднеску Ктж.бр. 5/15 од 15.10.2015. године је предложио да другостепени суд усвоји жалбу Тужилаштва за ратне злочине и преиначи пресуду, те окривљене осуди за кривична дела из члана 142 став 1 КЗ СРЈ у вези са чланом 22 КЗ СРЈ на казне затвора како је то Тужилац у жалби предложио.

Седница већа и претрес пред другостепеним судом

5. Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине је дана 18.12.2015. године одржао седницу већа у присуству Тужиоца за ратне злочине Милана Петровића, окривљених Богдановић Дамира, Алић Зорана и Ђекић Драгане, бранилаца адвоката Јасминке Кузовић, Нинић Горана, Александра Милосављевића, Милана Бирмана и Симише Симића, на којој је одлучио да отвори претрес пред другостепеним судом. Овакву одлуку Апелациони суд је донео имајући на уму да првостепени суд за свој закључак да окривљене Ђурђевић Зорана, Алић Зорана и Гаврић Томислава везано за одређене кривично правне радње ослободи од оптужбе није дао јасне разлоге, а оне које је навео су у знатној мери противуречни.

6. Како би отклонио констатовану повреду из члана 438 став 2 тачка 2 ЗКП, имајући на уму процесно правило које онемогућава поновно укидање првостепене пресуде, Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине је донео одлуку о отварању претреса, у делу који се односи на оптужене Томислава Гаврића, Зорана Алића и Зорана Ђурђевића везано за кривично правне радње у селу Малеших.

7. На претресу који је одржан дана 27.04.2016. године другостепени суд је испитао заштићеног сведока „Алфу“, на претресу одржаном дана 20.06.2017. године испитана је заштићени сведок „Гама“. На претресу дана 26.03.2018. године Тужилац за ратне злочине је повукао предлог да се непосредно испита заштићени сведок „Бета“, са чиме се одбрана сагласила, те је суд отклонио извођења доказа непосредним саслушањем заштићеног сведока „Бета“, након чега је суд донео решење на претресу дана 27.03.2018. године да се у доказном поступку прочитају сви докази изведени у првостепеном и другостепеном поступку.

8. Након разматрања жалбених навода Тужиоца за ратне злочине, као и стања у списима предмета у смислу одредбе члана 451 став 1 ЗКП, Апелациони суд у Београду је извео закључак да је жалба делимично основана.

-СТАВ I ИЗРЕКЕ ПРЕСУДЕ-

А/ Разлози за делимично усвајање жалбе Тужилаштва за ратне злочине и преиначење пресуде Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине К.По2.бр.11/014 од 16.06.2015. године у односу на оптужене Томислава Гаврића, Зорана Алића и Зорана Ђурђевића

А1 Наводи Тужилаштва за ратне злочине

9. Основано Тужилаштво указује на то да је учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438 став 2 тачка 2 ЗКП, јер првостепени суд није дао разлоге о

одлучним чињеницама, нити је правилно анализирао изведене доказе, поготово исказе заштићених оштећених „Алфа“, „Бета“ и „Гама“ у вези са повредом њиховог телесног интегритета од стране окривљених, као и у вези са сливањем која су окривљени према њима извршили.

A2 Утврђено чињенично стање

10. Претрес пред другостепеним судом представља посебан начин одлучивања о жалби (у овом случају о жалби Тужилаштва за ратне злочине) и ограничен је основом, делом и правцем побијања првостепене пресуде и то на начин како је то у жалби и истакнуто.

11. Из тог разлога, Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине је одлучујући на седници већа закључио да је неопходно и нужно, с обзиром на утврђену битну повреду одредаба кривичног поступка из члана 438 став 2 тачка 2 ЗКП, на коју Тужилаштво указује у жалби, а која у конкретном случају имплицитно указује и на постојање погрешно утврђеног чињеничног стања, одржати претрес пред другостепеним судом. Наиме, подаци о доказном материјалу и утврђеним резултатима доказа у овом предмету, а имајући у виду разлоге које је првостепени суд навео у образложењу побијане пресуде, као и жалбене разлоге Тужилаштва за ратне злочине, по оцени овог суда указују на то да су жалбени наводи Тужилаштва којим се оспоравају закључци првостепеног суда основани. Ово се у првом реду односи на основаност жалбених навода којим се оспорава постојање, односно непостојање одлучних чињеница (а заправо елемената кривичног дела ратног злочина из члана 142 став 1 КЗ СРЈ), из ког разлога је Апелациони суд у Београду закључио да су разлози које је понудио првостепени суд жалбом Тужилаштва за ратне злочине оправдано доведени у сумњу, а закључак првостепеног суда у погледу непостојања одлучних чињеница учинили неуверљивим и недоследним по својој садржини.

A3 Оптужни акт Тужилаштва за ратне злочине

12. Оптужницом Тужилаштва за ратне злочине оптужени су Томислав Гаврић, Зоран Алић и Зоран Ђурђевић за извршење кривичног дела ратног злочина из члана 142 став 1 КЗ СРЈ у вези са чланом 22 КЗ СРЈ извршених у време и на начин како је то описано у изреци ове пресуде.

13. Међутим, како су окривљени правноснажно ослобођени од оптужбе за радње кривичног дела које се односе на место „Скочић“ и рушење цамије у том месту, чиме је према наводима из оптужнице био повређен члан 16 Допунског протокола уз Женевске конвенције о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба (протокол II), то је веће овог суда кршење те одредбе изоставило из чињеничног описа радњи за које су окривљени оглашени кривим.

A4 Повезаност са оружаним сукобом

14. Пре свега, што се тиче повезаности ових кривичноправних радњи са оружаним

сукобом који се одвијао на подручју тадашње Босне и Херцеговине и на територији где су се дешавали догађаји који су предмет овог поступка, веће овог суда закључује да та повезаност постоји кроз несумњиво доказане следеће чињенице: да су се ти догађаји десили за време оружаног сукоба на територији Босне и Херцеговине који се водио између оружаних формација српског, бошњачког и хрватског народа, да су оптужени били припадници јединице „Симини четници“ која је учествовала на српској страни у том сукобу, да су оштећене односно жртве биле припадници ромске етничке групе и муслиманске вероисповести, дакле да су извршиоци били борци, да жртве нису били борци и да су судећи по понашању оптужених жртве припадале супротстављеној страни. Ово последње без сумње се закључује из чињенице да су управо припадници ове јединице срушили џамију у селу Скочић у којем су живеле и оштећене и које је у целости било ромско по етничкој припадности и муслиманске вероисповести, те да су припадници те јединице том приликом убили 35 људи из тог села.

15. Оптужени су управо и искористили свој положај припадника војној јединици, као и чињеницу да су имали власт на том подручју и над тим становништвом, па дакле и над оштећенима. Управо су тај свој положај и користили да би се према оштећенима нечовечно понашали и поступали, повређивали њихов телесни интегритет, силовали их и сексуално понижавали нарочито увредљивим поступцима.

16. Примењујући принцип „негативне евалуације“ прихваћен у судској пракси који се у својој суштини своди на питање да ли би било могуће извршење овог и оваквог кривичног дела и управо на такав начин да није било оружаног сукоба, веће Апелационог суда у Београду закључује да је управо постојање оружаног сукоба окривљенима и омогућило извршење овог и оваквог кривичног дела.

17. Овај суд подсећа и на сличне ставове МКТЈ који је у својој пресуди „Кунарац и др“ идентично тумачио повезаност кривичног дела и оружаног сукоба, истоветност таковог става се види и у пресуди Вишег суда у Београду, Одељења за ратне злочине „Јовић и др“ који је прихваћен и од стране Одељења за ратне злочине, Апелационог суда у Београду.

A5 Одбране окривљених

18. Окривљени Томислав Гаврић, Зоран Алић и Зоран Ђурђевић у својим одбранама су порицали извршење кривичног дела које им се ставља на терет и оспорили су истинитост навода исказа оштећених сведока „Алфа“, „Бета“, „Гама“, дајући своје објашњење за исказе оштећених, те описујући своје понашање знатно другачије у односу на исказе сведока оштећених. Неки од окривљених су оспоравали и личност, односно кредибилитет сведокиња оштећених и то у првом реду сведокиње оштећене „Алфа“, тврдећи да је иста променила свој идентитет, да се је у ранијем животу бавила недостојним радњама као нпр. просјачење, те да то по њиховом мишљењу исказ чини неверодостојним. Такав став заузела је и формална одбрана окривљених па су браниоци окривљених заступајући мишљење да се сведокињама, што због њихове недостојности, што због одређених недоследности и међусобних контрадикција у исказима, не треба поклонити вера.

А6 Искази оштећених сведокиња „Алфа“, „Бета“ и „Гама“ и њихова анализа

А6- I Нечовечно поступање према оштећенима

19. Оштећена заштићени сведок “Алфа” је у својим исказима навела да су је, по доласку у Малеших - када је отишла у другу кућу, Грујић звани “Груја” (који је пуштао порњиће) и Зоран из Шапца терали да чисти крваву одећу, да чисти обућу, пере одећу, да ради све што је било потребно. Сведок је истакла и да је кувала када неко нешто затражи, а да је након акције храна морала да буде спремна, те да је обавезно морала да чисти и благљаве чизме када дођу из акције. Сведок је указала и на то да је више волела да пере, да чисти и да кува, јер је у том случају не би силовали, а истакла је да ни она ни сведокиње „Бета“ и „Гама“ нису могле слободно да се крећу, нити је могла да оде у другу кућу, јер је у кући увек био неко и нису јој дали да изађе. Командант Сима је рекао да су ту и готово, односно да не сме да напушта кућу, а једино ако јој кажу да оде по воду из бунара да би прала, али су тад војници могли да је виде. Указала је сведок да их је чувала једна жена када војници оду у акцију.

20. Оштећена “Бета” је у свом исказу навела да по доласку у Малеших војници су стављали своје крваве униформе у каду и рекли су јој да мора да пере, да су биле као слуге, да су морале да кувају, честу и перу веш и да раде све што је било потребно. Сведок је истакла да нису смеле слободно да се крећу нити да се друже са тетком и родицом, било им је забрањено да причају, тукли су их више пута када би причале њиховим језиком "цигањским", а ако би причале биле би и кажњене. Сведок оштећена је указала да су је кажњавали тако што су је силовали и тукли и увек их је неко чувао чак и када су одлазили у акцију неко би пазио на њих и претио да ће их наћи, убити ако покушају да побегну, те због тога није смела ни да проба да побегне. Такође, сведок је указала на то да су јој окривљени говорили да се, уколико буду заробљене од муслимана, убију јер неће схватити да су заробљенице па ће их мучити и убити.

21. Сведок оштећена “Гама” је везано за ове кривично-правне радње навела да им је речено по доласку у Малеших да морају да слушају шта год им се каже, а ако не слушају да ће их убити. Она је указала да није прала униформе када су их доносили крваве, али да су иначе имале задужење да им перу одећу и да им кувају и чисте, а да су јој војници говорили шта треба да се опере, ушије, скува и тд. Сведок “Гама” је навела да кување није била свакодневна обавеза, а окривљени Зоран Стојановић ју је терао да чисти пушке. Сведок је истакла да су биле заробљене и да нису биле слободне.

22. Анализирајући исказе оштећених заштићених сведока, Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине је мишљења да су дати искази уверљиви и веродостојни, везано за њихов третман у јединици, а мање разлике у детаљима ко је шта од њих конкретно радио су небитне за несумњив закључак да су сведокиње држане неовлашћено по кућама у Малешиху и да су под претњом да ће их убити морале да извршавају све што им припадници јединице нареде.

23. Када се имају на уму искази оштећених неспорно је утврђено да су исте држане у кућама у којима су биле распоређене, да нису имале слободу кретања, да су могле

евентуално отићи у другу кући или по воду или нешто друго, али само када им се нареди уз надзор, да су биле чуване поготово кад припадници јединице оду у акцију. Све наведено по налажењу другостепеног суда управо указује на то да оштећене нису имале никакву контролу над сопственим животом и без икакве реалне могућности да побегну јер су живеле у атмосфери застрашивања. И сама сведокиња оштећена “Бета” је навела да су им претили да ће их наћи и убити ако покушају да побегну из ког разлога она није ни смела да проба да побегне, тим пре када се има на уму чињеница да је сведок кажњавана тако што је силована или пребијена. Све наведене чињенице управо указују на то да управо оштећене нису имале где да оду, нити да се сакрију од припадника јединице, да су у тим околностима морале да извршавају све захтеве и наредбе окривљених и осталих припадника јединице, да перу, спремају, чисте, кувају, а без могућности да то и одбију. С тим у вези не могу се прихватити ни наводи одбране окривљеног Томислава Гаврића да је сам прао своје ствари, с обзиром да су сведокиње оштећене навеле да су оне прале униформу, а одбране окривљеног Гаврић Томислава и Алић Зорана да нису за њих ни кувале нити прале ствари су оцењене као неуверљиве, неискрене и срачунате на избегавање кривичне одговорности.

24. Окривљени Алић Зоран и Ђурђевић Зоран су у својим одбранама указивали и на то да су три до четири девојке биле смештене у кућама и слободно су се шетале и излазиле у двориште без пратње, које одбране су оповргнуте управо исказима саслушаних сведока оштећених који су сагласно и децидно навеле да нису имале слободу кретања односно да им је кретање било ограничено, да су могле евентуално отићи до друге куће, до бунара по воду или слично, али када им је то дозвољено и да их је увек неко чувао.

25. Овај суд закључује да за њиховим одвођењем из кућа, задржавањем и држањем у заточеништву није било никакве потребе и оправдања, следствено чему одбрану окривљених који то оспоравају није прихватио.

26. Радњама предузетим на описан начин са којим су се именовани окривљени саглашавали представљају нечовечно поступање према оштећенима као облик кршења норми Међународног хуманитарног права који су се појављивали и као облик психичких патњи поготово у ситуацији када су морале да перу униформе, да кувају, чисте, спремају, те да су њихови животи били у рукама окривљених и осталих припадника јединице који су их држали, да су за време боравка у селу Малешкић застрашиване, подвргнуте понижавајућем третману укључујући премлаћивање и константна силовања, чиме су им нанете душевне и телесне патње. Оштећена “Алфа” је у свом исказу и навела да је више волела да пере и чисти да је не би силовали сваког тренутка, бирајући по мишљењу управо и овог суда “од два зла мање зло”. О интензитету патњи на себи својствен начин говоре оштећене, при чему је врло упечатљиво о својим патњама говорила оштећена “Бета”.

А6- II Повреда телесног интегритета оштећених

27. Окривљени Алић је према наводима оптужног акта ногама и са цеви од ручног бацача по леђима тукао “Алфу”, а окривљени Зоран Ђурђевић по рукама и стомаку

оштећену “Алфу”.

28. Оштећена заштићени сведок “Алфа” је навела да се сећа да ју је окривљени Зоран Алић ударио чизмом преко кичме рекавши “Хајде брзо” када је све звезде видела, да је ударао ногом, па да је питао ко хоће да је силује када су је и силовали. Навела је да ју је управо окривљени Алић тукао зољом (ракетним бацачем), “оно као чуњак што има преко леђа, што се шпорет ложи, зелено”, да ју је пребацио преко столице па је тукао, да је тукао и рукама и ногама. Сведок оштећена је навела да ју је Зоран из Шапца (окривљени Ђурђевић Зоран) шамарао, ударао у стомак, да је губила ваздух и тако је тукао много пута, те у ситуацији када је сипала јело окривљенима у тањир ако не сипа свима подједнако Зоран из Шапца би је “убио од багина”. Везано за кривично-правне радње окривљеног Ђурђевић Зорана у односу на оштећену “Алфу”, Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине је одбрану окривљеног оценио као неистиниту, неуверљиву и срачунату на избегавање кривичне одговорности, с обзиром да је његова одбрана демантована исказом сведока оштећене “Алфа” која је детаљно и животно описивала радње које је он предузимао током њеног боравка у Малешићу, као и да ју је он више пута тукао, ударао у стомак тако да је губила ваздух.

29. Истовремено у склопу изведених доказа, другостепени суд је одбрану окривљеног Зорана Алића који је негирао учешће у радњама овог кривичног дела оценио као неживотну, нелогичну и оповрнуту исказом оштећене “Алфа” која је детаљно описала када, како и на који начин ју је окривљени Алић Зоран тукао, а у складу са својим вербалним и интелектуалним способностима репродукције и интерпретације упамћеног.

30. Такође, у току поступка је извршено и вештачење оштећене “Алфа”, те је у налазу и мишљењу судског вештака Бранка Мандића и психолога Ане Најман наведено да код оштећене “Алфа” нису установили склоност ка конфабулацијама, да је у својим одговорима била доследна од почетка до краја, у којима има превише аутентичних детаља и личних доживљаја да би догађаји били измишљени и да би теретила неког од окривљених, а све у намери да заштити неко лице, из ког разлога је другостепени суд, прихватио исказ оштећене и нашао да су окривљени Алић Зоран и Ђурђевић Зоран предузели радње описане у изреци пресуде на штету оштећене “Алфа”.

31. Да би се утврдило постојање повређивања телесног интегритета као радње кршења норме Међународног хуманитарног права није било неопходно утврдити квалификацију нанетих повреда, с обзиром да радње које су описне у изреци пресуде Апелационог суда у Београду, Одељења за ратне злочине садрже све елементе кршења норме Међународног хуманитарног права које дефинишу повреду телесног интегритета као напад на физички интегритет жртве уз наношење тешких телесних патњи и болова без обзира на врсту и степен наношења телесне повреде.

А6- III Сексуално понижавање нарочито утврдљивим поступцима и силовање оштећених “Алфа” и “Бета

32. Везано за силовање оштећене “Алфа”, другостепени суд је анализирао њен исказ у

ком је децидно навела да ју је силовао окривљени Алин Зоран и да ју је много пута силовао “Зоран” из Шапца (окривљени Ђурђевић Зоран) који се, како је то сведок навела, сексуално иживљавао над њом, терао је да она и њене братанице шетају голе по столу, да ју је Зоран Ђурђевић одводио у викендицу, те да је доводио и друге припаднике да је силују, као и да јој је рекао да ће да стави сперму у чашу коју она мора да попије.

33. Везано за предузете радње силовања на штету оштећене “Бета” Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине је прихватио исказ оштећене која је навела да су је силовали сваки дан, да су их тукли сваки дан, да ју је више пута у Малешићу силовао Али (окривљени Алић), као и Томислав Гаврић који ју је први пут силовао у кући у Малешићу, али да је није тукао.

34. По налажењу Апелационог суда у Београду, Одељење за ратне злочине искази оштећених “Алфа” и “Бета” везано за кривично-правне радње окривљених су детаљни, увељиви и упечатљиви у погледу описа силовања која су била брутална и груба, околности под којима су се дешавала, при чему су оштећене указале на лица која су предузимала наведене радње, као у погледу лица која их нису силовала. Истина да су постојале мање разлике у исказима саслушаних сведока у детаљима и појединостима описивања дешавања, поготово описа њихове прве проведене ноћи у Малешићу, међутим, разлике у исказима оштећених су заправо резултат различитог доживљавања појединих ствари, али такви искази нису довели у сумњу закључак Апелационог суда у Београду, Одељења за ратне злочине да су окривљени предузели радње на начин како је то описани у изреци пресуде.

35. По налажењу Апелационог суда у Београду, Одељења за ратне злочине у прилог чињеници да су искази сведока јасни, убедљиви иде и то што је оштећена “Алфа” приликом сведочења на претресу пред другостепеним судим била уверљива, доследна и сигурна у тврдњи да ју је управо окривљени Гаврић Томислав силовао у Малешићу, коју чињеницу је потврдила и сведок “Бета” у исказима датим у првостепеном поступку, која је навела да ју је Гавра пуно мучио и силовао, као и њену тетку и Сену. Ценећи дати исказ Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине је имао на уму чињеницу да сведок оштећена “Алфа” у истрази није спомињала да ју је окривљени Гаврић Томислав силовао, али да је то изјавила на главном претресу први пут дана 24.04.2012. године, те је објашњавајући такве чињенице навела да раније није ни била питана за њега. По налажењу другостепеног суда такав исказ није умањио веродостојност истог у том делу, с обзиром да је у току боравка са јединицом у Малешићу била изложена константном бројном силовању и бруталним силовањима на разне начине и то од стране већег броја лица, те је логично и животно да у сваком од својих исказа није могла поменути сва лица.

36. Сведок оштећена “Бета” је на јасан начин тврдила и у свом исказу навела да ју је окривљени Гаврић Томислав, звани Гавра, силовао и прво вече у Малешићу, те је управо тог окривљеног тачно и доследно описала, а другостепени суд није нашао разлог због ког би “Бета” неосновано теретила окривљеног нити би јој био циљ да му отежа положај у овом кривичном поступку. Оштећена “Бета” је, након што јој је предочена фотографија на којој су припадници јединице, препознала управо

окривљеног Гаврић Томислава, наводећи да је за њега причала да ју је силовао и да је 100% сигурна да је то он. При томе оштећена “Бета” је такође приликом описивања окривљеног навела једну битну специфичну карактеристику окривљеног – да муца, а што је првостепени суд имао могућност да на један несумњив начин утврди и да му се таква чињеница потврди и на главном претресу, те да је и био са Сенем. Управо из наведеног није се могла прихватити теза одбране да се заправо ради о заблуди у погледу личности.

37. Оштећене „Алфа“ и „Бета“ су биле жртве вишеструког и разноврсног напада на сексуални интегритет што је уследило без њиховог пристанка, а силовање представља најтежи напад на телесни, полни и лични интегритет. То је само по себи тешко понижење за жртву, што су несумњиво доживеле оштећене. Осим тога, оштећене су биле изложене и додатним понижењима, као што је силовање од стране више НН припадника јединице „Симини четници“, биле су принуђене да гледају силовање једна друге, силовање пред другим припадницима јединице који су то гледали, морале су да се скидају голе и да играју тако на столу. Све ове радње су предузимане управо да би се додатно понизиле и деградирале жртве – оштећене; окривљени су знали да тиме наносе додатне патње и понижења што им је и био циљ. Силовања су била груба и брутална, све радње које су предузели биле су мотивисане дубоким презиром према оштећенима и наносили су им тежак душевни и физички бол и патњу, посебно ако се имају у виду године које су имале оштећене. Нико од припадника јединице није заштитио нити се побунио и успротивио ономе што им је чињено. Ове радње нанеле су оштећенима стварну и трајну патњу, која потиче и из понижавања, а силовање је једна од највећих патњи која се може нанети једној особи.

38. Окривљени су били одрасле особе које као такве могу одлично да разликују дозвољено од недозвољеног, да владају собом и контролишу своје пориве и нагоне, што нису чинили, јер им године оштећених нису биле битне.

39. Такав однос између окривљених и оштећених није почивао на поштовању, љубави, разумевању, већ како то уосталом говори пресуда МКТЈ у предмету „Кунарац“ на „суровом опортунизму оптуженог, на сталном злостављању и доминацији над девојком“.

40. У конкретном случају постојање коерцитивних околности, тачније стања присиле и принуде постојало је све време, што значи да су оштећене биле изложене насиљу, присили, заточењу и психичком притиску за све време док су биле под влашћу окривљених. Оне су имале разлога да се боје окривљених и било је разумно да се поверује када су говориле да уколико се не би повиновали захтевима окривљених, или оне или нека од њих, би биле изложене озбиљном злостављању.

41. Искази сведока-оштећених „Бета“ и „Гама“ о положају у којем су се налазиле су најупечатљивији у делу када описују понашање сада покојног окривљеног Зорана Стојановића, који уз то што их је тукао и злостављао он их је и „уступао“ другима да их силују.

42.Примена силе, претња применом силе искључује сваку могућност добровољног пристанка на сексуални однос. Другим речима, околности заточеништва су у овом случају биле толико коерцитивне да је могућност пристанка била сасвим искључена, чак и у случају када приликом појединог односа није претходно било примене грубе физичке силе или претње.

43.Став заузет у пресуди МКТЈ „Квочка и др“ где се између осталог говори да присуство посматрача такође наноси силованој особи тешке психичке повреде у потпуности може бити прихваћен и у овом случају.

А7 Оцена веродостојности исказа сведока оштећених „Алфа“, „Бета“ и „Гама“

44.Како је већ речено током поступка, одбрана је оспоравала истинитост, односно веродостојност исказа оштећених, сматрајући да у њиховим исказима постоји недоследност. Оспоравали су у својим примедбама време када се десио неки од догађаја, редослед радњи, односно догађаја као и присуство појединих лица, било окривљених или оштећених итд.

45.Да би оценило ове примедбе одбране, веће Апелационог суда у Београду, Одељења за ратне злочине користило је критеријуме за процену веродостојности исказа који су већ установљени у правној доктрини и судској пракси и закључило да оцена логичке структуре исказа оштећених, њихова структурисаност као и количина и опширност детаља у потпуности задовољава поменуте критеријуме. Овом суду је било разумљиво да су се догађаји који су предмет овог поступка дешавали док су оштећене држане у заточеништву и то дуже време, да су се догађаји дешавали у низу и непрекидно и да није разумно за очекивати да особа која преживи низ тако трауматичних догађаја и искустава може и треба да се сети сваког детаља и сваког појединачног елемента таквог догађаја.

46.На трагу оваквог тумачења исказа сведока-оштећених у сличним предметима јесте и пресуда МКТЈ у предмету „Фурунција“.

47.Ови догађаји су трајали и били су репетитивне природе, тачније понављали су се, што додатно утиче на сећање оштећених као сведока. Не треба сметнути с ума, да су две од три оштећене у то време биле малолетне (оштећена „Бета“ је имала 13 година а оштећена „Гама“ 15 година), што свакако доприноси могућности да у исказу дође до одређених недоследности, али између осталог објашњење за те недоследности се може пронаћи управо и у њиховом узрасту.

48.Надаље, анализирајући специфичности исказа оштећених као сведока, посебно у односу на повезаност догађаја и његову уклопљеност, описивање односа између окривљених и сведокиња – оштећених, као и специфичних детаља који карактеришу догађај, веће Апелационог суда у Београду оцењује да су искази оштећених као сведока у довољној мери уклопљени у контекст времена и места где су се догађаји дешавали, те се на недвосмислен начин утврђује оно што је најважније у тумачењу тог односа а то је

субмисивни положај оштећених у односу на окривљене, тачније да је реч о односу између жртве и извршиоца, а да низ детаља који су описани на уверљив начин, посматрани још и кроз закључак судских вештака који код оштећених не уочавају сколност конфабулацији, доводе до недвосмисленог закључка да су ови искази веродостојни.

49. Одбрана је током поступка оспоравала ове исказе оштећених као сведока и то у првом реду тврдњама да окривљени нису ти који су извршили та кривична дела, да их ови окривљени уопште нису вршили, бранећи се и алибијем да нису били у то време на том месту, да је могуће да су их сведокиње замениле са стварним извршиоцима што због изгледа што због имена, те да имају разлоге да управо ове окривљене терете за нешто што су извршили други. Ова последња примедба се нарочито односила на исказ као и личност сведока оштећене „Алфа“.

50. Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине није прихватио ове примедбе одбране, остајући при закључку да су искази оштећених као сведока веродостојни. Овај суд није стекао утисак да сведокиње не говоре истину, њихове когнитивне и комуникацијске способности на претресу су биле по оцени суда на одговарајућем нивоу, речник који је коришћен и емоције које су показивале биле су адекватне при описивању догађаја о којима су сведочиле. Осим тога, како је већ речено, судски вештак и психолог су у свом мишљењу навели да оштећене као сведоци нису подложне конфабулацији и сугестибилности. Мотивација за лажно сведочење, по оцени овог суда, није постојала, јер сведокиње нису оптуживале уопштено и генерално сва лица која су била припадници те јединице за вршење кривичних дела. Тачно је да је сведокиња-оштећена „Алфа“ у емотивној вези са једним од припадника ове јединице, али тог припадника јединице нико, дакле не само сведок-оштећена „Алфа“, већ ни сведокиње „Бета“ и „Гама“, нису теретиле за било које кривично дело, нити су то чинила друга лица која су испитана у првостепеном поступку, а у чије исказе је овај суд имао увид.

51. Из свих наведених разлога, веће Апелационог суда у Београду, Одељења за ратне злочине закључује да су искази сведока-оштећених „Алфа“, „Бета“ и „Гама“ веродостојни, да им се може поклонити вера, да се може прихватити као истините и помоћу њих утврдити чињенично стање као у изреци ове пресуде.

52. Радњама описаним у изреци ове пресуде, утврђено је да су окривљени Гаврић, Алић и Ђурђевић поступали са директним умишљајем, свесни свога дела и његових последица које су и хтели. Да је постојала свест о противправности између осталог се може закључити и из исказа једне од оштећених као и окривљеног Богдановића који је иначе ослобођен од оптужбе за дело које је њему стављено на терет, али из којих произилази да је постојала опасност да оштећене пред крај боравка јединице на територији Босне и Херцеговине и њен повратак у Србију буду убијене, што управо говори о томе да су неки припадници те јединице што укључује и овде окривљене били свесни да је то што се дешавало и што је рађено оштећенима било незаконито, неморално и нечовечно. То истовремено је управо и указивало на могућност као и свест да би ове сведокиње касније могле да сведоче о ономе што им се дешавало.

53. Својим радњама које су извршавали према оштећенима, а које су описане у изреци ове пресуде, окривљени су вршили кривична дела, та дела, односно те радње су вршене нескривено од очију, дакле јавно, физичким и психичким злостављањем, мучењем, понижавањем и силовањем, из чега се управо и може закључити да су се окривљени саглашавали са радњама једни других, чиме су по оцени овог суда испуњене претпоставке да се такво понашање окривљених оцени као поступање у саизвршилаштву.

Наиме, у одредби члана 22 КЗ СРЈ је наведено да ако више лица учествовањем у радњи извршења или на други начин, заједнички учине кривично дело, свако од њих казниће се казном прописаном за то дело.

54. У том делу оцењено је да је жалба Тужилаштва за ратне злочине основана, из ког разлога је првостепена пресуда у односу на окривљене Томислава Гаврића, Зорана Алића и Зорана Ђурђевића преиначена и ови окривљени оглашени кривима због извршења кривичног дела ратног злочина из члана 142 став 1 КЗ СРЈ у вези са чланом 22 КЗ СРЈ.

А8 Примењено право

55. Оваквим својим понашањем окривљени Гаврић, Алић и Ђурђевић су извршили кривично дело ратног злочина против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ предвиђеног у глави XVI тада важећег и овде примењеног Кривичног закона Савезне Републике Југославије које кривично дело представља кривично дело против човечности и међународног права.

Одредбом члана 142 став 1 КЗ СРЈ је, између осталог, прописано да ће се казнити онај ко кршећи правила међународног права за време рата, оружаног сукоба или окупације нареди да се изврши напад на цивилно становништво, насеље, поједина цивилна лица, који је имао за последицу да се према цивилном становништву врше нечовечна поступања, повреда телесног интегритета, силовања, противзаконита затварања, или ко изврши неко од наведених дела, казном затвора најмање пет година или затвором од четрдесет година.

Пошто је реч о кривичном делу са бланкетном диспозицијом која у себи подразумева кршење правила међународног права окривљени су оваквим својим понашањем повредили одредбе Четврте Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата (од 12.08.1949. године) и то члан 3 став 1 тачка 1 под а) и ц) Конвенције, као и члан 4 став 2 тачке (а) и (е) Допунског протокола уз Женевске конвенције о заштити жртвава немеђународних оружаных сукоба (протокол II);

- Одредбом члана 3 Четврте Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата (од 12.08.1949. године) је између осталог прописано да у случају оружаног сукоба који нема карактер међународног сукоба и који избије на територији једне од Високих страна уговорница, свака од Страна у сукобу биће дужна да примењује бар следеће одредбе:

1) према лицима која не учествују непосредно у непријатељствима, поступаће се у свакој прилици човечно, без икакве неповољне дискриминације засноване на раси, боји коже, вери или убеђењу, полу, рођењу или имовном стању или било ком другом

сличном мерилу.

- У том циљу забрањени су и убудуће се забрањују у свако доба и на сваком месту, према горе наведеним лицима следећи поступци:

- а) повреде које се наносе животу и телесном интегритету, нарочито све врсте убиства, осакаћења, свирепости и мучења;
- ц) повреде личног достојанства, нарочито увредљиви и понижавајући поступци.

- Одредбом члана 4 став 2 тачке а и е Допунског протокола уз Женевске конвенције о заштити жртвава немеђународних оружаних сукоба (протокол II) је између осталог прописано да дела против лица која не узимају директно учешће у непријатељствима јесу и остају забрањена у свако доба и на сваком месту и то:

(а) насиље над животом, здрављем и физичким и менталним благостањем људи нарочито убиство и окупно поступање као што су мучење, сакаћење или било који облик телесне казне;

(е) вређање људског достојанства, нарочито понижавајући и деградирајући поступак, силовање, принудна проституција и сваки облик недоличног напада.

A9 Одлука о кривичној санкцији

56. Утврђујући све околности из члана 41 КЗ СРЈ које утичу да казна буде мања или већа, суд је окривљеном Томиславу Гаврићу од олакшавајућих околности ценио његове личне и породичне прилике, односно да је ожењен и отац двоје малолетне деце, док је од отежавајућих околности ценио његов ранији живот, односно чињеницу да је вишеструко осуђиван и то због кривичних дела крађе, тешке крађе и одузимања возила, што указује на склоност ка вршењу кривичних дела, као и околности под којима је дело извршено као и побуде које уз бројност кривичноправних радњи превазилазе неопходни минимум да би постојало кривично дело ратног злочина из члана 142 став 1 КЗ СРЈ. Његово понашање након извршења кривичног дела – осуђиваност суд није ценио као отежавајућу околност.

57. У односу на окривљеног Зорана Алића другостепени суд је од олакшавајућих околности ценио да је у време извршења кривичног дела био млад, имао је навршених 17 година живота, без довољно животног искуства, да је у рату изгубио ногу, а од отежавајућих околности овом окривљеном је ценио последице и околности под којима је дело извршено као и побуде које уз бројност кривичноправних радњи превазилазе неопходни минимум да би постојало кривично дело ратног злочина из члана 142 став 1 КЗ СРЈ.

58. Што се пак тиче окривљеног Зорана Ђурђевића њему је суд од олакшавајућих околности ценио његове породичне прилике, односно да је ожењен и отац двоје деце а од отежавајућих околности да је раније осуђиван због кривичног дела тешке разбојничке крађе и разбојништва као и крађе, што указује на склоност ка вршењу кривичних дела против живота и тела као и имовине, као и чињеницу да су последице и околности као и побуде под којима је дело извршено превазилазе неопходни минимум потребан за постојање кривичног дела ратног злочина из члана 142 став 1 КЗ СРЈ.

59. Код овако утврђених околности, од којих зависи врста и висина кривичне санкције, Апелациони суд у Београду је окривљеног Гаврић Томислава осудио на казну затвора у трајању од 10 година, Окривљеног Алић Зорана на казну затвора у трајању од 6 година и окривљеног Зорана Ђурђевића на казну затвора у трајању од 10 година, налазећи да ће се таквим казнама утицати на окривљене да више не врше оваква или слична кривична дела, те да ће се овим казнама постићи сврха кажњавања.

60.Применом одредбе члана 50 КЗ СРЈ другостепени суд је окривљенима у казне затвора урачунао и врме које су провели у притвору и то окривљени Гаврић Томислав у периоду од 06.11.2009. године до 09.02.2010. године, а окривљени Алић Зоран у периоду од 22.12.2010. године до 22.02.2013. године.

A10 Одлука о трошковима кривичног поступка

61.На основу члана 264 став 4 ЗКП Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине је ослободио окривљене од плаћања трошкова кривичног поступка, те исти падају на терет буџетских средстава суда, будући да је оцењено да би плаћањем трошкова кривичног поступка била доведена у питање егзистенција окривљених и лица која су по закону дужни да издржавају, имајући у виду њихово имовно стање, односно да немају сталне изворе прихода.

A11 Одлука о имовинско правном захтеву

62.Имајући на уму одредбу члана 258 став 3 и 4 ЗКП другостепени суд је оштећене упутио да имовинско-правни захтев остваре у парничном поступку, с обзиром на то подаци кривичног поступка не пружају поуздан основ ни за делимично ни за потпуно пресуђење. Без обзира на чињеницу да су неки од окривљених ослобођени од оптужбе, наведена одлука не искључује могућност овлашћених лица да успеју у парничном поступку са својим захтевом, а у складу са правилима грађанског права.

-СТАВ II ИЗРЕКЕ ПРЕСУДЕ-

Б/ Разлози за одбијање жалбе односу на окривљене Ђорђа Шевића, Зорана Алића, Ђурђевић Зорана и Ђекић Драгану - везано за кривичноправне радње у месту Скочић

63.Везано за ове кривичноправне радње, окривљени Ђорђе Шевић, Зоран Ђурђевић и Драгана Ђекић су негирали извршење овог кривичног дела, а оштећене "Алфа", "Бета" и "Гама" су имале само посредна сазнања везано за овај кривичноправни догађај. Једини који је у својој одбрани говорио о догађајима у месту Скочић а везано за рушење цамије јесте оптужени Зоран Алић и то на записнику пред истражним судијом дана 24.12.2010. године и на записнику са главног претреса од 18.04.2012. године. Окривљени је навео да су у селу Скочић дошли војним камионом а окривљени, сада

покојни, Сима Богдановић џипом, да је сандук камиона био пун, да је било 15 до 20 људи, да је камион заустављен на 50 метара од џамије, након чега је Сима по имену позвао неке да иду са њим, те су отишли до џамије џипом 2 до 3 лица која су знала да рукују експлозивом како би је минирали, а остали су били у камиону. Окривљени је навео да је он са Богданом и Златаном сео и запалио цигару крај возила и нису прилазили џамији нити су видели шта раде а да су сазнали да је минирана џамија тек када је експлодирала. Окривљени се изјашњавајући на тврдњу Тужиоца да је чувао стражу навео да нису имали разлога да чувају стражу јер су свуда око њих били Срби. На главном претресу дана 15.03.2012. године окривљени је променио одбрану, навео је да је само чуо експлозију али да ништа није видео, док је на поновном суђењу 09.02.2015. године, износећи своју одбрану окривљени навео да чак није видео да ту уопште постоји џамија.

64.Правилно је првостепени суд ценио одбрану окривљеног Алић Зорана са записника пред истражним судијом и са главног претреса у делу у коме је говорио о догађају када је срушена џамија у селу Скочић, налазећи да је иста јасна, детаљна и недвосмислена те је прихватио као истиниту. Такође, ценио је измењену одбрану окривљеног где је навео да је само чуо експлозију, да ништа није видео, као и да не зна да се ту уопште налазила џамија што је навео на главном претресу дана 09.02.2015. године, али ту измењену одбрану није прихватио, налазећи да је неуверљива и срачуната на избегавање кривичне одговорности, с обзиром да је одбрану дату у истражном поступку оценио као истиниту јер је поткрепљена и посредним сазнањима.

65.Брижљивом анализом изведених доказа везано за ове кривичноправне радње, првостепени суд је правилно закључио да је на основу истих могао само утврдити чињеницу да је критичном приликом од стране припадника јединице “Симини четници” срушена џамија али не и ко је то учинио, тачније који су то припадници јединице учествовали у рушењу. Окривљени Алић Зоран ни приликом првог саслушања, чак и када описује кривичноправне радње рушење џамије, не помиње у својој одбрани окривљене Ђорђа Шевића, Зорана Ђурђевића и Ђекић Драгану, а ниједан други доказ који је изведен у току поступка није могао са несумњивом сигурношћу потврдити наводе Тужилаштва да су ови окривљени били присутни на месту где је срушена џамија или да су активно учествовали у рушењу те џамије. У односу на окривљене Шевић Ђорђа и Ђурђевић Зорана Тужилаштво није ни описало које су конкретно радње они предузели, јер је у чињеничном опису наведено да су заједно са окривљеном Ђекић Драганом и Стојановић Зораном и другим НН припадницима јединице „Симини четници“ без било какве војне потебе срушили џамију постављање експлозива под њене темеље на тај начин што је један број припадника ове јединице учествовао у рушењу. Сама чињеница да су окривљени Шевић Ђорђе и Ђурђевић Зоран били припадници јединице “Симини четници” не може да имплицира закључку да су учествовали у тзв. акцији рушења џамије.

66.Анализирајући изведене доказе у односу на окривљени Шевић Ђорђа, Ђурђевић Зорана и Ђекић Драгану првостепени суд је правилно закључио да везано за ове окривљене не постоји ниједан доказ да су били присутни на месту где је срушена џамија, а чак и да се прихвати теза тужилаштва да су били присутни у то време на критичном месту не постоје докази који су поткрепили тачно одређене улоге сваког од

окривљених појединачно нити на који су то начин окривљени учествовали у рушењу цамије као и то ко је од лица чувао критично место, обезбеђивао место нити ко је био обучен да рукује експлозивом.

67.Из чињеничног описа који је дат о стране Тужилаштва за ратне злочине окривљени Зоран Алић је чувао стражу и пазио да не наиђу противничке или неке друге јединице, али се ни из једног изведеног доказа таква тврдња није могла утврдити. Наиме, окривљени Алић Зоран је навео да је стајао поред камиона на извесној удаљености од цамије, да су запалили цигару али да нису имали разлога да чувају стражу јер су свуда били Срби. Када се има у виду оваква одбрана, а у одсуству других доказа, правилно је првостепени суд нашао да нема доказа на основу којих би се закључило ко је наредио оптуженом Алић Зорану или неком другом припаднику јединице да чува стражу нити да су они заиста чували стражу.

68.Стража је наоружана група људи у служби чувања лица, објеката, материјално-техничких средстава у одређеном распореду чији је рад регулисан посебним правилима службе те чување страже подразумева поступање по нечијој наредби да се буде на одређеном месту, полагају и са задатком да се пази.

69.Када се има у виду чињеница да је окривљени Алић Зоран приликом првог испитивања навео да није имао од кога да чува стражу јер су свуда били Срби а да други докази не говоре супротно таквој одбрани, тачније да Тужилаштво за ратне злочине није понудило доказе који оповргавају такву одбрану, Апелациони суд у Београду је мишљења да је правилан закључак првостепеног суда да нису доказане радње окривљеног Алић Зорана. Само присуство окривљеног у близини места где је срушена цамија не може представљати значајан и конкретан допринос извршењу кривичног дела. Чињеница да је критичном приликом био присутан на наведеном месту сама за себе не може бити ни довољан показатељ његове воље да учествује у рушењу цамије, с обзиром да је у конкретном случају према оцени суда субјективна компонента морала бити јача да би се окривљени Алић Зоран окарактерисао као саизвршилац.

70.Оптужницом Тужилаштва за ратне злочине, окривљеној Драгани Ђекић је стављено на терет да је у селу Скочић претресом оштећене "Гама" одузела златне минђуше и златне привеске у облику крста и потковице, један златан прстен са руке говорећи јој "Шта ће теби крст" на који начин је одузимањем личног златног накита нарушила достојанство личности оштећене и према њој нечовечно поступала.

71.Везано за ове кривичноправне радње које су окривљеној стављене на терет, окривљена износећи своју одбрану није спорила да је извршила претрес девојке, не зна да ли се ради о оштећеној "Алфа", "Бета" или "Гама", да је претрес извршила крај пута, те да је приликом обављања претреса напипала нешто што је личило на бомбу јер је било у крушкастом облику, којом приликом је извукла златан накит међу којима се налазио и златан крст, те је питала оштећену одакле јој крст када је рекла да јој је дала кума, па је златан накит окривљена дала командиру "Чеди".

72. Везано за ове кривичноправне радње испитана је и оштећена “Гама” која је навела да је након уласка војске у Скочић отишла да о томе обавести своју фамилију, па је кренула са мајком и братом у кућу у којој су се сви окупљали, те да јој је, када јој је Рајко исекао мајицу, пришла окривљена Ђекић Драгана, видела крст и питала је “Одакле ти ово мамицу ти јебем” када је оштећена понудила крушке које је имала у цепу и рекла да се зове Зорица и да се уплашила, те да јој је Драгана одузела злато, али да није чула да том приликом неко виче “Пази бомба”. Оштећене “Алфа” и “Бета” нису могле да на несумњив начин сведоче везано о самом понашању окривљене Ђекић Драгане у односу на оштећену “Гама”, с обзиром да оштећена “Алфа” има само посредна сазнања, а да се оштећена “Бета” изјашњавала везано за то да је Драгана носила униформу, те да је окривљену описала као девојку са плавом косом.

73. Анализирајући доказе, по мишљењу другостепеног суда, првостепени суд основано није прихватио као истиниту одбрану окривљене Ђекић Драгане у делу у коме је навела да није била у месту Скочић нити да је вршила претрес у том месту, описујући да је претрес вршила изван села Скочић и да га је обавила по Женевској конвенцији. И по мишљењу овог суда одбрана окривљене у том делу је неубедљива и противуречна са исказима заштићених сведока - оштећених. Сведок-оштећена “Гама” је навела да јој је окривљена Ђекић Драгана одузела златан накит, који догађај је у току овог кривичног поступка учињен неспорним, јер такву чињеницу ни окривљена не спори.

74. Међутим, првостепени суд је правилно анализирао да ли се такво понашање окривљене може подвести под нечовечно поступање. Нечовечно поступање представља намерну радњу или пропуштање, тј. намерно дело којим се наноси тешка душевна или телесна патња или која представља озбиљан насртај на људско достојанство а такав насртај мора да има за последицу тешко понижење, деградацију или на други начин тешко да вређа људско достојанство (пресуда Апелационог суда у Београду, Одељење за ратне злочине Кж 1 По2 1/2011 пара.167, где се инсистира на „контексту“ и „околностима“ под којима је дело извршено, која том делу дају обележја кривичног дела ратног злочина; пресуда Апелационог суда у Београду, Одељење за ратне злочине Кж1 По2 4/2010 где се на страни 14 и 15 говори о „коришћењу ситуације“ постојања оружаног сукоба, прикључивање уз потпуну свесност акцији, као и повезаности у „суштинском смислу“ тих радњи са самим оружаном сукобом).

75. По налажењу првостепеног суда, а који закључак прихвата и Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине, радња одузимања накита од стране окривљене Ђекић Драгане није довела до тешке душевне патње, нити је имала за последицу тешко понижење оштећене нити њену деградацију, нити је на неки други начин тешко повредила њено људско достојанство. У току овог кривичног поступка се није могла утврдити значајна емотивна веза између оштећене “Гама” и тог одузетог накита. Одузимање накита јесте недозвољена радња, међутим није свака радња предузета у току ратних дејстава ратни злочин. Свако поступање супротно међународним конвенцијама и обичајима не може представљати ратни злочин, јер да би нека радња могла бити тако окарактерисана неопходно је утврдити да њена озбиљност и нанета последица оправдавају карактерисање овако тешком квалификацијом, а за то није било доказа.

76. Тужилаштво за ратне злочине указујући на битне повреде одредаба кривичног поступка везано за кривичноправне радње у месту Скочић – тачка 1 изреке пресуде наводи да нема разлога за све радње кривичног дела које је извршено у саизвршилаштву с обзиром на то да је првостепени суд без разлога изоставио као припаднике јединице “Симини четници” познате по именима и надимцима “Богдан”, “Рајко”, “Раденко”, “Тихи”, “Златко”, “Лазих”, “Груја”, “Јозо”, “Савкић”, “Бане”, “Бели”, чије учешће у радњи саизвршилачког извршења кривичног дела су потврдиле и заштићене сведокиње као и сведок Бећировић Сенија, а које чињенице у току претреса нико није оспоравао. Међутим, овакви жалбени наводи су без утицаја на доношење другачије одлуке с обзиром на то да се овај кривични поступак није водио против НН лица, те је првостепени суд држећи се чињеничног описа у односу на окривљене којима су стављене на терет кривичноправне радње и који су у овом кривичном поступку означени као окривљени анализирао доказе везано за кривичноправне радње означених окривљених, а без да се упуштао у доказивање радњи НН припадника које Тужилац није ни означио у оптужном акту као оптужене.

77. Тужилаштво за ратне злочине у жалби указује да је окривљени Алић у својој одбрани потврдио чињеницу да је јединица “Симини четници” имала припаднике који су знали руковати експлозивом и да је командант Сима одредио оне из јединице који ће отићи са њим да сруше цамију, а које чињенице из одбране окривљеног Алића су потврдиле и заштићене сведокиње. Међутим, Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине сматра да одбрана окривљеног да је јединица “Симини четници” имала припаднике који су знали руководити и руковати експлозивом не може говорити у прилог тврдње Тужилаштва за ратне злочине да су управо окривљени Ђурђевић Зоран и Шевић Ђорђе били ти који су рушили цамију. Наиме, заштићене сведокиње на које се Тужилаштво за ратне злочине позива и указује на то да оне својим исказима потврђују одбрану Алић Зорана не сведоче о томе ко је рушио цамију. Оне су имале само посредна сазнања везано за такве радње, али нико од њих није навео да му је познато или да је видео ко је то чинио. Чињеница о којој су се изјаснили сведоци није ни спорна, јер је учињено неспорним да је цамија срушена, али није у току поступка доказано да су извршиоци овде означени окривљени.

78. Тужилаштво за ратне злочине, на страни 8 поднете жалбе указује на то да је првостепени суд повредио закон тиме што је закључио да окривљени Алић Зоран није учествовао у радњи рушења цамије јер је реч о учешћу у извршењу дела извршеног у саизвршилаштву са тзв. поделом улога. Чињеница је да је Тужилаштво за ратне злочине ставио на терет окривљенима предузимање кривичноправних радњи у саизвршилаштву, међутим у конкретном случају везано за окривљеног Алић Зорана није доказано да је чувао стражу како је то описано у чињеничном опису, нити да је поступао са свешћу и вољом у смислу саизвршилаштва и члана 22 КЗ СРЈ. Да би се могло говорити о саизвршилаштву и прихватању туђих радњи као своје било је неопходно доказати у току овог кривичног поступка да се окривљени Алић Зоран саглашавао са радњама које су предузимали припадници јединице “Симини четници”, као и да је чувао стражу и активно учествовао у таквој акцији, а што у току овог кривичног поступка није доказано нити је Тужилаштво за ратне злочине пружио за то ваљане доказе. Тужилаштво за ратне злочине прихвата одбрану окривљеног Зорана

Алића да је био ван камиона и у друштву са још двојицом пушио цигаре, али супротно даљој одбрани окривљеног Алића, и без упоришта у било какви доказима закључује да је то представљало чување страже.

В/ Разлози за одбијање жалбе Тужилаштва за ратне злочине везано за место звано “Хамзићи” у селу Шетићи, у односу на окривљене Ђурђевић Зорана и Алић Зорана

79. По налажењу Апелационог суда у Београду правилно је првостепени суд анализирајући наведене доказе закључио да не постоје докази који би на несумњив начин указали да су управо окривљени Зоран Алић и Зоран Ђурђевић предузели радње које су им стављене на терет у погледу догађаја у селу Шетићи. Наиме, Тужилаштво за ратне злочине је окривљенима Ђурђевић Зорану и Алић Зорану ставило на терет да су 12.07.1992. године у ноћним часовима заједно са сада покојним Симом Богдановићем и Зораном Стојановићем и другим НН припадницима јединице “Симини четници” по довођењу оштећених до јаме на месту званом “Хамзићи” у селу Шетић ножевима и пуцањем из пушака лишили живота 27 цивилних лица а потом бацили у јаму у коју су на крају убацили активiranу бомбу у којој радњи је оптужени Зоран Алић стајао у близини и чувао стражу заједно са још двојицом НН припадника јединице од којих је један познат по имену “Златко”.

80. У току овог кривичног поступка из изведених доказа и то одбране оптуженог Алић Зорана дате пред истражним судијом, исказа саслушаних сведока Властимира, Радојке и Жељка Пантића, оштећеног Зије Рибиха, као и писане документације, је на несумњив начин утврђено да су од стране припадника јединице “Симини четници” у селу Шетић на месту званом “Хамзићи” убијена цивилна лица, док је оштећени Рибих Зија телесно повређен и сплетом околности успео да преживи. Међутим, везано за кривично-правне радње оптужених Алић Зорана и Ђурђевић Зорана није могао посведочити ни оштећени Зијо Рибих, као ни други испитани сведоци у овом поступку. Наиме, Зијо Рибих није знао који су га припадници јединица одвели до јаме нити који су припадници јединице критичном приликом пуцали, док су сведоци Пантић Милан, Властимир, Радојка и Жељко Пантић имали само посредна сазнања везано за критични догађај, али исти нису били очевидци истог.

81. Првостепени суд се у току овог кривичног поступка бавио питањем да ли се из изведених доказа се на несумњив начин може утврдити да је оптужени Алић Зоран критичне вечери чувао стражу, како то Тужилаштво за ратне злочине наводи. Наиме, оптужени Алић Зоран је у својој одбрани тврдио да није чувао стражу, да није имао од кога да чува стражу, при којој одбрани је остао доследан у току целог поступка. Код истражног судије детаљно је описао критични догађај када су од стране јединице којој је он припадао лишени живота Роми у селу Шетић, да му се у близини рупе “Трцко” обратио рекавши да је Сима или неко други рекао да изађу из камиона он, Златан и још један и да буду 10-15 метара на том путу, а током самог догађаја се окренуо и запалио цигарету и није могао да види убиства, с обзиром да су се дешавала испред камиона.

82. Правилно првостепени суд закључује да присуство окривљеног у близини места на коме се критични догађај одиграо не може само по себи представљати његов битан допринос извршењу убиства која су се како је то утврђено неспорно догодила. Наиме, из изведених доказа се не може утврдити због чега и од кога би том приликом оптужени Зоран Алић са још два НН припадника чувао стражу, поготово што би чување страже и задатак да се “пази” морао подразумевати знатно озбиљнији и опрезнији однос према таквом задатку од пуког стајања у близини са запаљеном цигаром. По налажењу другостепеног суда првостепени суд правилно закључује да није доказана свест о заједничком деловању код окривљеног Алић Зорана, нити је доказано да је исти прихватио своју улогу у предметном догађају саглашавајући се са радњама осталих припадника јединице а све у намери да то дело буде извршено, тим пре што из исказа оптуженог Зорана Алића пред истражним судијом произлази да исти није био у ситуацији да било шта пита везано за тренутна догађања јер да је нешто проговорио можда би и он “ту” завршио.

83. Везано за кривично-правну радњу за окривљеног Зорана Ђурђевића, првостепени суд правилно сматра да из одбране окривљеног Алић Зорана не произилази то да је окривљени Ђурђевић Зоран био на месту где су лишени живота Роми. Када је реч о кривично-правним радњама у односу на окривљеног Ђурђевић Зорана суд је анализирао исказе заштићених сведокиња “Алфа” и “Бета” те нашао да је исказ оштећене “Алфа” везано за то да је Зоран из Шапца донео крвав нож да опере и да је код Зорана из Шапца видела сат “Сеико 5” њеног братанца Еседа, нашао да је исти нејасан, непоуздан и противуречан сам себи. Сведок оштећена се изјашњавала да су војници по повратку били кржави и да су донели униформе на прање а потом да није видела да су били кржави већ то претпоставља, које измене је првостепени суд правилно ценио и нашао да су у битноме противуречне. Такође, исказ оштећене “Бета” првостепени суд је правилно анализирао и закључио да су делови њеног исказа везано за сат који је познат оштећенима међусобно несагласан и противуречан са исказом оштећене „Алфа“ па им првостепени суд у том делу није поклатио веру. Оштећена “Бета” није знала ко је “Зоран из Шапца”, већ је навела да је на неком од бораца видела Медин или Арифов сат, а не Есадов како је то оштећена “Алфа” тврдила и која је сат описала неодређено, непрецизно, уопштено и навела да је сат видела на Зорану из Шапца а да је сат припадао рођаку Есаду. И по налажењу овог суда, искази заштићених сведокиња оштећених у погледу ове чињенице нису јасни, децидни, недвосмислени да би се евентуално они као довели у везу и оценили као веродостојни. У конкретном случају, сведокиње оштећене имају само посредна сазнања везано за догађај у месту „Хамзићи“, па чак и искази везано за та посредна сазнања нису јасни нити недвосмислени, нити могу представљати доказ на којем би се засновала осуђујућа пресуда у односу на окривљеног Ђурђевић Зорана. Такође, чак и да се прихвати исказ заштићене сведокиње “Алфа” да је на руци Зорана из Шапца био Есадов сат “Сеико 5” не може, у одсуству других доказа, да говори у прилог тврдњи Тужиоца да је окривљени Зоран Ђурђевић извршио убиство цивила Рома у селу Шетићи.

84. Тужилаштво за ратне злочине у жалби указује на то да су погрешне оцене изведених доказа и да су погрешни закључци првостепеног суда у односу на окривљене Ђурђевић Зорана и Алић Зорана везани за догађање у месту Хамзићи - селу Шетићи. Тужилаштво

сматра да из одбране окривљеног Зорана Алића произлази да су сви припадници јединице “Симини четници” међу којима су били њих двојица отишли на место Хамзићи - село Шетићи, која чињеница у односу на оптуженог Алић Зорана није ни спорна, јер је и окривљени у својој одбрани навео да је био критичне вечери у месту Шетићи. Међутим, након спроведеног првостепеног и другостепеног поступка није доказано да је окривљени Алић Зоран предузео радње које су му стављене на терет. Тужилаштво наводи у жалби да је у томе шта се дешавало на месту Хамзић говорио окривљени Алић, као и оштећени Зијо Рибић, што није ни спорно у току овог кривичног поступка да су се и окривљени Алић Зоран и оштећени Рибић Зијо изјашњавали о дешавањима у том селу. Међутим, ни окривљени Алић Зоран нити оштећени Рибић Зијо нису могли бити доказ везано за радње које Тужилаштво описује у односу на окривљене Ђурђевић Зорана и Алић Зорана. Наиме, окривљени Алић Зоран не признаје извршење овог кривичног дела, у току кривичног поступка је оспоравао да је чувао стражу критичном приликом, а оштећени Рибић Зијо није могао посведочити који од припадника “Симиних четника” су их изводили из камиона и који су од припадника пуцали на оштећене Роме.

85. Тужилаштво сматра да је као један од доказа који говори у прилог њиховој тврдњи да су оптужени извршили ово кривично дело у месту Хамзићи у селу Шетићи и искази сведока Милана Пантића, Властима, Радојке и Жељка Пантића, међутим наведени сведоци имају посредна сазнања управо везано за чињеницу да је јединица “Симини четници” убила Роме из Кочића. Сведочења одређених лица у односу на припаднике јединице “Симиних четника” не може бити доказ у односу на тачно одређеног извршиоца како је то Тужилаштво сматра. Да би се донела осуђујућа пресуда у односу на одређено лице неопходно је да постоји јасни и недвосмислени докази који ће како сами за себе тако и у међусобној повезаности на јасан начин потврдити тврдње Тужилаштва за ратне злочине да је управо један од окривљених предузео радње како је то наведено у чињеничном опису. Код оваквог стања ствари Апелациони суд у Београду Одељење за ратне злочине сматра да је првостепени суд правилно анализирао изведене доказе и закључио да исти не поткрепљују наводе Тужилаштва у довољној мери да би се донела осуђујућа пресуда.

86. Тужилаштво у жалби на страни 10 указује и то да јединица “Симини четници” за коју је суд утврдио да је починила убиство Рома на месту звано “Хамзићи” након тога (исто вече) није имала никаквих других активности ни акција, те је једини могући закључак да крвава униформа и крвав нож потичу управо из овог чина радње кривичног дела. Међутим, овакве тврдње су претпоставке, на којима се не може заснивати осуђујућа пресуда. Везано за крваве униформе се изјашњавала и заштићени сведок “Алфа” која није била доследна томе да ли су униформе биле крваве или нису.

87. Везано за постојање Есадовога сата на руци Зорана из Шапца Тужилаштво сматра да је суд непотребно инсистирао од оштећене “Алфе” да до ситних детаља опише Есадов сат који је видеала на руци окривљеног Ђурђевића, међутим првостепени суд је правилно ценио чињеницу чак и да се Есадов сат налазио на руци окривљеног Зорана Ђурђевића може бити само индиција везана за наводе тужилаштва да је окривљени починио убиства Рома у селу Шетићи.

Г/ Разлози за одбијање жалбе Тужилаштва за ратне злочине у односу на радње кривичног дела описане у изреци првостепене пресуде “Клиса, Петковац и Дрињача” у односу на окривљене Гаврић Томислава и Богдановић Дамира

88. По налажењу Апелационог суда у Београду правилно је првостепени суд окривљене Гаврић Томислава и Богдановић Дамира ослободио од оптужбе, налазећи да у конкретном случају није доказано да су окривљени предузели радње кривичног дела у Клиси, Петковцу и Дрињачи. Наиме, оптужним актом оптуженима Гаврић Томиславу и Богдановић Дамиру је стављено на терет да су и то оптужени Гаврић Томислав у Клиси и Петковцима а оптужени Богдановић Дамир у Клиси, Петковцима и Дрињачи нечовачно поступали према оштећенима “Алфа”, “Бета” и “Гама” одузевши им слободу кретања, приморавали да све време буду са њима и да им спремају храну, да перу њихову одећу и униформу, чисте објекте где су били смештени, на који начин су повредили њихово лично достојанство. Према стању у списима, оптужени Дамир Богдановић је у току целог поступка негирао радње овог кривичног дела, наводећи да оштећене никада није приморао да перу његову униформу, панталоне и кошуљу, а оптужени Гаврић Томислав је такође негирао радње које су му стављене на терет наводећи да није видео да су оштећене принудно радиле, кувале и спремале и чистиле куће.

89. Првостепени суд је правилно ценио и исказе сведока – оштећених “Алфа”, “Бета” и “Гама”, те нашао да се из истих само на несумњив начин може закључити да су оптужени Гаврић Томислав и Богдановић Дамир били на локалитетима који су наведени у диспозитиву оптуженог акта, док за радње нечовечног поступања које су описане нема доказа. Наиме, ниједна од оштећених у својим исказима није навела нити означила окривљене Гаврић Томислава и Богдановић Дамира као лица која су их принуђивала да им перу, кувају и чисте куће у којима бораве, нити из исказа заштићених сведока произлази да су том приликом поступали са дозом окрутности која би код оштећених могла довести до повређивања људског достојанства.

90. Када се имају на уму изведени докази, Апелациони суд у Београду је мишљења да правилно првостепени суд ни за ове кривичноправне радње окривљене није осудио, налазећи да нема довољно доказа којим би поткрепили наводе Тужилаштва за ратне злочине.

91. Тужилац за ратне злочине у жалби наводи да радњу кривичног дела нечовечног поступања коју је суд погрешно ценио треба довести у везу са свим околностима случаја о којима је било и речи у жалби, те правилном оценом је неопходно закључити да је оштећенима тешко повређено лично достојанство. Међутим, овакви жалбени наводи се не могу прихватити пре свега што тужилаштво за такве наводе није презентирао суду довољно доказа на основу којих би се такав заључак и извео.

92. Имајући на уму све напред изнето, те да ни сам тужилац у жалби не наводи ниједну чињеницу која евентуално није била цењена од стране првостепеног суда, Апелациони суд у Београду, Одељење за ратне злочине је донео одлуку да потврди пресуду првостепеног суда везано за радње које су окривљеном Гаврић Томиславу и Богдановић

Дамиру под тачком четири стављене на терет.

Д/ Закључак

93. Имајући на уму све напред наведено, другостепени суд је применом одредби члана 457 и 459 ЗКП донео одлуку као у изреци пресуде.

Записничар
Мирјана Новић,с.р.

Председник већа-судија
Синижа Важић,с.р.

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ:

Против ове пресуде (став I) дозвољена је жалба Апелационом суду у Београду, а преко првостепеног суда, у року од 15 дана од дана пријема писаног отправка.

